

Af en fanøskippers historie

Af skibsfører Carl V. Sølvér

Om sørøveren Peder Hansen Brinch (1767-1826), Sønderho.

Fanø Ugeblad 21. september 1957

Af en fanøskippers historie.

Af skibsfører Carl V. Sølvér.
(Efter „Frivagten“.)

I et af de gamle skipperhuse i Sønderho på Fanø hang i gamle dage en morsom silhuet af en velnæret skipper i høj hat, rimeligvis af haarskind, langskodet frakke og skafstøvler, med sine attributer - den lange kikkert og oktanten - under armen. Foran ham står en lang dreng med håret i uorden, holdende huen foran sig.

I gamle dage - for ca. halvandet hundrede år siden, inden fotografiets opdagelse - var silhuetter af fanøskippere ret almindelige, antagelig klippede ved besøg i Hamborgs St. Pauli, men nærværende silhuet er dog noget for sig selv ikke alene ved sin størrelse, men også ved den legende, der knytter sig dertil. Skipperen er Peder Hansen Brinch af Sønderho og drengen hans søn Hans Pedersen Brinch; billedet hænger nu hos drengens sønnesøn, tandlæge dr. med Ove Brinch i Bredgade i København, med hvis tilladelse denne lille skitse publiceres.

Oktanten, der er karakteristisk for slutningen af det 18. århundrede, er sandsynligvis et instrument lavet af mahogni, magen til flere af samme art på Kronborgmuseet.

Om drengens hjemsted kan der ingen tvivl være, stående opmærksomt betragte et mærkeligt trylleinstrument, der efter sigende kan bruges til at navigere med over de vilde vover. Han holder sin strikkede fanøhue i hånden, og på fødderne har han de ejendommelige hoser, en slags strikkede strømper uden sål, som var fanødrenges almindelige fodbeklædning sommeren igennem.

Foruden denne silhuet findes der i familiens eje et andet billede af en helt anden art af „Capitain Peder Hansen Brinch“, nemlig en miniature ca. 3,5×5 cm, malet på en tynd elfenbensplade, indfattet under glas i en 3 mm smal ramme af ægte guld og ophængt i en tynd guldkæde. På bagsiden findes en tynd karton, hvor der af hans eget hår er tegnet tre sammenslyngede bogstaver P. H. B. Over disse hans initialer ses to duer, der sænker en krone over dem, og under dem to hænder, der trykker hinanden.

Dette portræt er karakteristisk fransk fra den store revolutions tid og viser os Capitain Peder Hansen Brinch i datidens elegante klædebon med kalvegros, bakkenbarter og pandehår; det giver os også den oplysning, at han rimeligvis var rød-blond.

Dette billede har ifølge familietraditionen en interessant historie:

I slutningen af 17-hundredetallet foregik der en hel del betydelige krigshandlinger på Middelhavet mellem Frankrig og England.

I Toulon krigshavn lå i 1798 en stor fransk flåde under udrustning, og ude i Lionerbugten krydsede admiral Nelson med sine linieskibe og fregatter for at passe på, at franskmændene ikke slap ud af Middelhavet. Den 19. maj gik Napoleon Bonaparte om bord i flåden med et stort armekorps og listede ud af Toulons havn, uden at Nelsons vagtskibe opdagede det mindste. Napoleon stod ikke, som ventet, mod vest gennem Gibraltarstrædet, men forsvandt derimod mod øst til et forud planlagt angreb på Ægypten.

Hæren blev landsat i Alexandria og hele landet erobret i løbet af kort tid. Flåden ankrede senere op bag Abukirtangen et par sømil østen for Alexandria.

Langt om længe opdagede Nelson sin fejltagelse, og endelig den 2. august 1798 nåede han frem til Abukir, hvor hele den franske flåde blev ødelagt efter et frygteligt slag. Det er her, at Peder Hansen Brinch kommer ind i billedet.

Der findes ingen autentiske oplysninger om Peder Hansen Brinch's skib, antagelig har det været en af de sædvanlige på Fanø hjemmehørende, tomastede galeaser. På Kronborgmuseet hænger imidlertid billedet af et sådant skib, „Andreas“, ført af skipper Peder Hansen Brinch, og sandsynligheden taler for, at dette kan have været det skib, hvormed han sejlede på Middelhavet. Det er en farvelagt tegning af den udmærkede skibsportrætmaler Ant. Roux i Marseille. Fra samtiden findes en tegning af en engelsk fregat, jagende et skib under dansk flag af samme udseende.

Der kendes heller ikke ret meget til de nærmere omstændigheder ved hans sejlads på Middelhavet udover, at det ved hans dødsbo i 1826 viste sig, at han endnu havde tilgodehavender i Alexandria. Måske er hans skib blevet charret af den franske regering til at følge med flåden til Ægypten, eller måske har han tilfældigt været i nærheden af Abukir under kampen. I sømandskredse på Fanø var man jo dengang meget lidt skrivende, og hvad man vidste om „gamle dage“ stammede udelukkende fra mundtlige overleveringer fra slægt til slægt.

Familietraditionen beretter imidlertid, at Peder Hansen Brinch under eller efter slaget ved Abukir frelst en højstående officer under dramatiske omstændigheder og bragte ham tilbage til Marseille, og at han blev belønnet storslået derfor. Ikke alene fik han ovennævnte miniature, malet af en af datidens kunstnere, men også et kostbart guldur med inskription og kæde; gulduret er desværre forsvundet, men miniatyren er endnu i familien Warrers eje.

Det fortælles, at Peder Hansen Brinch for sin redningsdåd endvidere blev belønnet med en udnævnelse til „capitaine“ i den franske flåde. Dette skulle være forklaringen på, at han på sin gravsten kaldes „skibskapitain“ og ikke som sine kaldsfæller blot „skipper“.

Peder Hansen Brinch, der var født på Sønderho den 1. august 1767, døde den 10. maj 1826 og ligger begravet på Sønderho kirkegård. De forskellige udmærkelser, der blev ham til del, peger hen på fornem oprindelse og kunne også tyde på, at traditionen i dette tilfælde er sandfærdig. Veriset på hans gravsten synes også at bekræfte hans sejlads over Biskayabugten og på Middelhavet.

„Ei Middelhavet, spanske søe blev elskte mand og faders grav. Den ægtefælle, børn, som saa dig døe ved her du lagde ned din vandringsstav. Vi derfor bære vil vort savn thi du har naaet den trygge havn. Fred med dit støv.“

Dette dokument er et bilag til

Sørøveren i Sønderho. Peder Hansen Brinch (1767-1826). Af Sven B. Anthonisen

Publiceret november 2016 på "Stykker til Fanøs kultur, natur og historie" <http://www.aldus.dk/fanoe/soeroeveren>

Per Hofman Hansen, Silkeborg. Mail: perhofman-snabel-a-gmail.com